

УДК 811.161

DOI: <https://doi.org/10.18524/2414-0627.2020.27.206478>

Т. П. Вільчинська,

д-р філол. наук, проф.,

Тернопільський національний педагогічний університет

імені Володимира Гнатюка,

професор кафедри загального мовознавства і слов'янських мов

Стаття присвячена аналізу функційних особливостей теоніма *бог* у творчості талановитої української письменниці ХХ ст. Докії Гуменної – яскравій представниці культурно-еміграційного простору. Встановлено, що в досліджених текстах мовна об'єктивація назви *бог* зумовлена, як і в етнотрадиції, різними етапами в розвитку слов'янського язичництва.

Ключові слова: теонім, бог, язичницький сценарій, мовна об'єктивація, ментальний лексикон, Докія Гуменна.

ТЕОНИМ БОГ ЯК РЕПРЕЗЕНТАНТ ЯЗИЧНИЦЬКОГО СЦЕНАРІЮ (НА МАТЕРІАЛІ ПРОЗОВИХ ТЕКСТІВ УКРАЇНСЬКОЇ ПИСЬМЕННИЦІ ХХ СТ. ЄВДОКІЇ ГУМЕННОЇ)

Здобутки останніх десятиріч у царині гуманітарних наук помітно розширюють межі вивчення мови, яка все більше розглядається у тісних взаємозв'язках із культурою, світоглядом. Це повною мірою підтверджують наукові студії, присвячені дослідженню сакральної лексики, передусім на матеріалі художніх текстів. Активізацію наукових зацікавлень сакральною термінологією цілком слушно пояснюємо тими позитивними змінами, що відбуваються у розвитку богословської науки в сучасному мовному просторі. В україністиці, спираючись на славістичні традиції (Ф. Буслаєв, Ф. Міклошич, А. Фрінт, Е. Кліх, Є. Шетко), релігійну лексику, особливості її функціонування активно досліджують Л. Гнатюк, С. Бібла, Н. Пуряєва, Н. Піддубна, Н. Бабич, М. Скаб, Л. Шевченко та ін. Проте частіше згадані науковці акцентують увагу на питаннях лексикографічного опрацювання сакральних назв та їхньому аналізі в біблійних та фольклорних текстах, на історії розвитку цього лексичного пласту, правописних нормах, шляхах запозичень, діалектних особливостях. Водночас чимало проблем потребують ґрунтовного вивчення. До таких, зокрема, належать дослідження теонімів в індивідуальному ментальному лексиконі, з'ясування їхніх функціональних особливостей у художній мові, встановлення спільного і відмінного в об'єктивації релігійних назв у двох світоглядах (сценаріях) – язичницькому і християнському. З огляду на це тему, присвячену функційному аналізу теоніма *бог* в індивідуально-авторській творчості, вважаємо **актуальною**.

Під теонімом, слідом за укладачами «Словника української ономастичної термінології» Д. Бучком і Н. Ткачовою, розуміємо «власну назву Бога, божества в

будь-якій релігії, міфології, пантеоні», поділяючи також думку цих науковців, що термін «теоніміка» як розділ ономастики «ще не усталився через порівняно невелику кількість самих назв об'єкта дослідження і через неоднотайне визначення кількості “реальних” їх денотатів» [1, с. 170], тому допускаємо написання подібних назв із малої літери.

Водночас погоджуємося із міркуваннями Ю. Карпенка про недостатнє вивчення саме язичницьких сакральних термінів, яке він пояснює двома основними причинами: відсутністю в язичницькі часи писемності та нещадною боротьбою православної церкви з усіма виявами язичництва, в тому числі мовними [5, с. 262]. При цьому віддаємо перевагу терміносполуці «язичницький сценарій», спроектованій у лінгвістичну площину Л. Пановою, яка вважає, що хоч у світоглядній парадигмі основним сценарієм для розуміння Бога є християнський, оскільки він підживлюється сучасною релігійною практикою, проте розпочинати аналіз потрібно з язичницького як історично первинного, що існує як пам'ять слова [7, с. 409]. Стосовно назви *бог*, то поділяємо думку Ю. Карпенка, що саме вона є центральною для слов'янського язичництва на всіх етапах його розвитку, тому й відбиває в собі і своїх похідних усю його історію [5, с. 263].

Метою запропонованої розвідки є простежити специфіку лінгвалізації теоніма *бог*, що, як виявилось, зумовлена різними етапами в розвитку слов'янського язичництва, у прозовій творчості Докії Гуменної – талановитої української письменниці відомої поза Україною, але маловідомої на батьківщині, талант якої на повну силу розкрився саме в культурно-еміграційному просторі.

Отже, **об'єктом** аналізу стала назва *бог* в українській художній мові. **Предметом** – особливості її мовної об'єктивації в індивідуальному ментальному лексиконі. Основними **методами** послужили описовий і метод контекстуально-інтерпретаційного аналізу.

Свідомо **матеріалом дослідження** була обрана творчість Докії Гуменної (1904-1996) – самотутньої особистості, ім'я якої понад пів віку було запечатане більшовицькою цензурою, замовчувалося, стиралося з пам'яті тих, хто свого часу його знав і шанував. Цькована й переслідувана за своє прагнення писати щиро, чесно про те, що відчувала, переживала, письменниця змушена була під час Другої світової війни емігрувати до Америки, де й померла в 1996 р. Авторка понад двадцяти змістовних, щирих і задушевних книг, вона вільно орієнтувалася на неосяжних обширах тисячоліть, легко знаходила сліди різних епох, періодів, залишивши нам низку видань із праісторії України. Як згадує дослідник її творчості В. Пепа, в одному з листів до нього Д. Гуменна писала, що вважає тему доісторичної України, відтворення її, починаючи з палеоліту, дуже потрібною, зауважуючи: ...і я в тому напрямі «підлягаю» «настирливим ідеям» [8, с. 18]. Саме такою стала її книга новел «Прогулянка алеями мільйоноліть» (1987), яку вона назвала «прогулянкою в забуте, невідоме, занурене в глибинні царини, до яких свідомість уже не має доступу..., іншими словами – заглянути: звідки, з якого кореня ростемо, – це візерунок дум і мислі автора» [8, с. 5].

Відтак, спираючись на антропологічні, етнографічні, лінгвістичні та інші відомості, письменниця намагається пояснити національно-культурну природу поняття бога, репрезентованого відповідною назвою, що є основною не лише для язичницького сценарію, а й для християнського та української ментальності загалом. Сутність теоніма *бог* у лінгвістичному, а також етнологічному, культурно-

історичному аспектах розкривається нею в різних новелах, та найбільше в мікродовелі «Буг, Бог, Біг, Бож... Буз».

Зазначимо, що художня творчість письменниці стала предметом наукових зацікавлень у 90-х роках ХХ ст. у літературознавстві (О. Коломієць, В. Мацько, М. Мушинка, А. Погрібний, Р. Ткаченко), проте в лінгвістичному плані розглядається чи не вперше, що й визначає новизну цього дослідження. Студіювання онімів у лінгвокультурологічному, лінгвокогнітивному аспектах на матеріалі художніх текстів, де їхнє функційне навантаження, за словами О. Карпенко, помітно збільшується [4, с. 10], актуалізує, на думку цієї дослідниці, важливу проблему когнітивної ономастики – вивчення власних назв у ментальному лексиконі [4, с.18].

Цінність такого дослідження полягає, з одного боку, в розкритті актуальних та малодосліджених лінгвістичних проблем, пов'язаних з осмисленням сакральної термінології, а з іншого – в тому, що дасть змогу заповнити певні прогалини в історії українського письменства, зокрема щодо літературної спадщини Докії Гуменної.

Зауважимо, що переведення проблеми диференціації Бога в язичницькому і християнському сценаріях у лінгвальну площину виявляє низку розрізнювальних ознак, до яких свого часу привертала увагу Л. Панова, О. Федик. Передусім таке розмежування виражається за допомогою графічного показника – написання з малої літери (*бог*) і великої (*Бог*), у вживанні форм однини і множини (*бог – боги*) або ж тільки однини (*Бог*), наявності родових корелятивів (*бог – богиня*) та їхній відсутності. Спостерігаються також і певні відмінності у сполучуваності (експлікується думка про відповідальність бога за якусь ділянку буття) та формуванні лексичних гнізд навколо цих теонімів. Так, у язичництві поширеними є словосполучення *бог сонця, скотарський бог* й ін. та словотвірні гнізда на зразок *бог –божок, божество* і под.

Схожі диференційні ознаки язичницького бога простежуються й у творах Д. Гуменної. Наприклад, у мікродовелі «Ярило» письменниця описує культ поклоніння *богові Ярилі*, якого називає *поганським богом, божком, божеством*, згадує *богів-олімпійців* та *богиню землі Гою*, а в мікродовелі «Волос і його рідня» описує *скотарського бога Волоса*, якого іменує *богом-бичком, дохристиянським протонароднім божком, богом з ріжком, сонячним божеством*. Пор.: *Ярило – це якесь божество весняного світла й тепла, юної, напористої, до нестями збудженої сили, любовної пристрасти, плодороддя. Ярилинні ігрища, гульбища, ярилинні гучні свята з кулачними боями, забавами, ярмарками... Це ще один аспект цього поганського бога...* [2, с. 77] або *З усього видно, що це був якийсь дохристиянський протонародній божок, дуже популярний між скотарями, до чого ж би то його божниця стояла в Києві на Подолі ще в історичні часи? Так і звалася: Велесове катище* [2, с. 79].

У новелі «Де Світьод, там і Святъоха» авторка намагається з'ясувати божественну природу Сварога – *найвищого божества слов'янського пантеону* [2, с. 99], а в мікродовелі «Перун і сокирка під лавкою» – Перуна – *цього прадавнього божества грози, неба, грому й блискавки* [2, с. 143]. Письменниця устами своїх героїв задається питаннями: *Про яку епоху йдеться? Світьовид-країна, боги з надприродними здібностями... тотемний лад мислення... Бог – вовк... Еге ж, у їхній уяві сталося й таке: Бог-вовк ізжер сонце й місяця, ніби то були млинці!* [2, с. 98].

Загалом язичницький сценарій базується на прототипному розумінні богів як «міфологічних персонажів, що репрезентують вищий рівень релігійно-міфологічної системи епохи язичництва, коли формуються уявлення про богів як всемогутніх, наділених надприродною силою істот, в яких людина може вималювати для себе

блага» [9, с. 204], як-от у Д. Гуменної із посиланням на «Переяславський літопис»: *Я той, що вдягає поля зеленню, а ліси листям, у моїй владі плоди нив і дерев, приплід стад і всього, що на користь людям. Все це я дарую тим, що шанують мене, і відбираю від тих, що відвертаються від мене...* [2, с. 77].

Проте наші зацікавлення у статті стосуються насамперед теоніма *бог*, успадкованого з індоєвропейської мови, слова, яке, за спостереженнями Ю. Карпенка, «жило у слов'ян (протослов'ян) на найдавніших етапах язичництва, пройшло й відбило своїми похідними всі ці етапи, щоб потім урочисто увійти вже в православну релігію, де з **бога** стало **Богом**, перетворившись із загальної назви у власну. Це унікальне слово відбило в собі та своїх похідних геть усю історію слов'янського язичництва» [5, с. 163].

Сам науковець у низці своїх праць («Питання про найдавніші форми слов'янського язичництва: ономастичний аспект» (1995), «Слов'янська міфологія і український фольклор» (1996), «Головна форма слов'янського язичництва» (1999), «Етюд про Долю» (1999) та ін.) намагався обґрунтувати концепцію розвитку слов'янського язичництва як послідовну зміну п'яти різних етапів (періодів, стадій), що із часом поступово, не стрибкоподібно, еволюційно заступали один одного. При цьому, як зауважує вчений, «лексика попереднього періоду не відкидалася, але певним чином змінювала своє значення, пристосовуючись до нового етапу, або ж відходила на задній план чи десакралізувалася. У складі цієї лексики незмінно фігурує слово *бог* та створені на різних етапах язичництва його численні похідні, семантична різноманітність яких дозволяє докладно розібратися у сутності та послідовності етапів розвитку слов'янського язичництва і водночас заплутує дослідників, якщо вони хочуть вишикувати всі ці похідні в один ряд, без урахунку їх хронологічної, а відтак і сакральної, й семантичної неоднорідності» [5, с. 163].

Зосереджуючи свою увагу на п'яти етапах у розвитку слов'янського язичництва, Ю. Карпенко через низку похідних до слова *бог* намагається умотивувати еволюцію цього теоніма. Так, водно-рослинний – найдавніший етап нашого язичництва він пов'язує з гідронімом *Буг* (докладно описаний В. Лучиком) та назвами рослин *богила*, *богорожник*, *багульник*, *бузина*, *баз* (діалектна форма), *бук* (колись мало форму *богъ* і означало «дуб» [3, с. 284]); другий, вогнепоклонницький, – зі словами *багаття*, *багатий*, *багатство*, ймовірно, з лексемами *бажати* (*бага*, *забаганка*, *вибаг*, *прибаг*, *забаг* [3, с. 111]); третій, скотарський, – із похідними утвореннями, що стосуються шлунка тварин, поширеними передусім у діалектній мові, як-от *бог* «шлунок, перше відділення шлунка жуйних тварин, рубець», із тим же значенням *богун*, *богиня*, *божок*, *богук*, *бігун*, *бажок* [3, с. 113]; четвертий, хліборобський, передусім відображений у дериваті *збіжжя*; і нарешті, п'ятий етап, що став перехідним до християнства, мовознавець визначає як період абстрагування, коли міфологічна система все більше узагальнюється, універсалізується, регламентуючи життя кожної людини, коли з'являється поняття *Долі*, що визначає такі лексичні антиномії, як: *багатий* – *убогий*, *багатий*, *багач*, *неборак*, *небога* і под. [5, с. 163-169]. Загалом Ю. Карпенко робить висновок, що семантичну динаміку слова *бог* можемо уподібнити до качана капусти, серед листків якої *бог* – «доля», *бог* – «збіжжя», *бог* – «худоба (богун)», *бог* – «багаття», *бог* – «вода», «рослина» [5, с. 169].

Якщо ж говорити про художній текст, то в ньому так чи інакше обов'язково «проступає загальнокультурна, наукова, світоглядна ерудиція автора» [6, с. 204]. Крім того, А. Мойсієнко наголошує на важливості досвіду, підготовленості реципієнта, зауважуючи, що передусім знання вертикального (історико-

філологічного) контексту проливає світло на проблему адекватної інтерпретації мовної картини світу автора художнього тексту [6, с. 205].

Відповідно саме так слід підходити до інтерпретації текстів Д. Гуменної, зважаючи на світоглядні погляди авторки, її ерудицію та спираючись на певні знання, які письменниця передбачає у своїх читачів.

Персонажі мікроновели «Буг, Бог, Біг, Бож... Буз», намагаючись з'ясувати етимологію імені Богдан, розмірковують над походженням слова *бог*, яке теж пов'язується із трьома етапами в розвитку слов'янського язичництва та підтверджують авторськими версіями.

Однією з перших розглядається гіпотеза, що *басейн річки Буг то й був осередок, зародок, де вперше народилося це слово* [2, с. 135]. І далі згадуються прізвища, що ними *рясніє український терен: Божок, Божко, Богун, Багалій, Багазій, Божедай, Боженко, Буцєргра, Буцманюк... А як почнемо згадувати назви місцевостей... Там і Багва, і Буки, і Бузівка... Та й хоч би оця різноманітність самої назви ріки: Буг, – а місцеве населення вимовляє Біг і Бог...* [2, с. 136].

Зазначимо, що, пропонуючи таку версію, письменниця знайомить із двома легендами, пов'язаними з іншими назвами річки Буг – Гіпаніс, від Гіппо – дикі білі коні, що означає – *само божество, сонце, й Екзампей – священна місцевість, святі шляхи*, із чого герой твору робить висновок про те, що й назва «Буг» *походить із священності ріки. Тут сам Бог, тут – центр життя всього цього народу...* [2, с. 137].

Водночас Д. Гуменна представляє на розгляд й інші версії, пов'язані зі скотарським і хліборобським етапами слов'янського язичництва, зауважуючи: *Це ж тут, у басейні Бугу, понад тисячу років перед скитами-кочівниками... процвітали трипільські хліборобські племена, а вони також шанували дворогів, рогатизну... Може, вони й були автором такої назви? БГ... БОГ... І далі віялом пішло розвиватися в назви тварин, птахів, рослин, людських родів, предків – і так дійшло до назви найвищого божества* [2, с. 137]. Із цього письменниця робить висновок, що у слов'ян *іншої назви, як БОГ, нема* [2, с. 137].

Прикметно, що письменниця описує, крім культу великої рогатої худоби у слов'ян, культ змії, підтвердженням якого слугують відповідні зображення на посуді.

Авторка задається питанням: *Чи БОГ – тільки у слов'ян?* Представляємо декілька версій відповідей на нього. Згідно з однією, *далі на захід це слово не пішло. Там панує ДІО* [2, с. 138]. Згідно з іншими – *в англійській мові є «биг» («великий»), «біф» («воловина»), «бос» («головний»)...* У персів-іранів – «бага», так само «бог». У індусів увійшло як частина складу, майже в кожному слові чути це БГ. От і в греків на півдні також цього звуку є подостатком у різних варіаціях: «Боспор», «базиліка», «базилевс»... *Майже, як Бож...*» [2, с. 138].

Загалом Д. Гуменна добре обізнана з науковими, етнографічними, лінгвістичними та іншими джерелами, тому в різних новелах посилається на праці давньогрецьких філософів, літописи, словник Б. Грінченка тощо. У досліджуваній мікронovelі вона також переповідає переказ, надрукований у книжці «Общество истории и древностей России» (1851), про князя Божа з колись великого Буз-міста, а сьогодні села Бузівка, що в самому центрі України (як *їхати на Гумань*), звідки, може, й походить народ, який також звався *БОЖ*. А оці наші *Божки-прізвища – нащадки* [2, с. 139].

Зазначимо, що хоч у мікронovelах із книги «Прогулянка алеями мільйоноліть» об'єктивуються насамперед політеїстичні вірування українців, проте спостерігаємо також і монотеїстичні уявлення, пов'язані з вірою в єдиного бога, які зароджуються

наприкінці язичницького періоду, коли серед богів починають виділятися такі, що стають центрами, навколо яких групуються всі інші, як у випадку з Перуном у київському пантеоні («Перун і сокирка під лавкою»).

Водночас чимало контекстів Д. Гуменної засвідчують двоєвір'я українського народу, як-от у мікромовелі «Волос і його рідня», де письменниця, з одного боку, описує звичаї наших предків, *насичені присутністю культу Волоса*, – колядки, магичні закликання нового сонця, весільні, обжинкові пісні, приказки, а з іншого – пише про народження *СОНЦЯ ПРАВДИ*, як *співаємо в тропарі «Рождество твоє, Христе, Боже наш»* [2, с. 82].

Отже, письменниця, яка більшу частину свого життя прожила в еміграції, не американізувалась, а постійно думками линула в Україну, прагнула зберегти для нащадків те предковічне народне, що передалося їй від батьків, і про що вона дізналася, працюючи в бібліотеках та археологічних експедиціях із дослідження Трипілля. Намагаючися проникнути в глибини світогляду, вірувань, звичаїв українського етносу, Д. Гуменна великого значення надавала проблемі духовності, де важливе місце займало розуміння бога, розкриття мовної і культурної природи його основного вербалізатора, що зумовлювало й інші лінгвальні характеристики відповідного теоніма, давало змогу інтерпретувати номіноване ним поняття як центральне на різних етапах розвитку слов'янського язичництва.

Перспективи подібних досліджень вбачаємо в подальшому студіюванні сакральної термінології, насамперед в індивідуальних ментальних лексиконах непересічних особистостей, яких по праву можна вважати розбудовниками української мови.

Література

1. Бучко Д. Г., Ткачова Н. В. Словник української ономастичної термінології. Харків : Ранок – НТ, 2012. 256 с.
2. Гуменна Д. Прогулянка алеями мільйоноліть. Мікромовелі. Балтимор – Нью-Йорк, 1987. 170 с.
3. Етимологічний словник української мови: в 7 т. / гол. ред. О. С. Мельничук. Київ : Наукова думка, 1982. Т. 1. 631 с.
4. Карпенко О. Ю. Когнітивна ономастика : навчальний посібник. Одеса : Фенікс, 2010. 158 с.
5. Карпенко Ю. Українська ментальність: палеолінгвістичне декодування / Бог / П / . Бог. Волинь – Житомирщина : Історико-філологічний збірник з регіональних проблем. Житомир, 2003. № 10. С.162-170.
6. Мойсієнко А. К. Слово в аперцепційній системі художнього тексту. Декодування Шевченкового вірша. Київ : Сталь, 2006. 304 с.
7. Панова Л. Г. Слово *Бог* и его значение : От иерархии небесной – к иерархиям земным. Логический анализ языка : Космос и хаос : концептуальные поля порядка и беспорядка / сост. и отв. ред. Н. Д. Арутюнова. Москва : Индрик, 2003. С. 405-414.
8. Пена В. Воскресіння Докії Гуменної. Дар Евдотеї. Іспит пам'яті. Балтимор – Торонто, 1990. С. 3-26.
9. *Славянские древности : этнолингвистический словарь* : в 5 т. / отв. ред. Н. И. Толстой. Москва : Международные отношения, 1995. Т. 1. 584 с.

References

1. Buchko, D. H., Tkachova, N. V. (2012), *Dictionary of the Ukrainian Onomastic Terminology* [*Slovnyk ukrainskoi onomastychnoi terminolohii*], Ranok-NT, Kharkiv, 256 p.
2. Humenna, D. (1987), *A Walk Through the Alleys of Millions of Years. Micronovels* [*Prohulianka aleiamy milionolit. Mikronoveli*], Baltimore - New York, 170 p.
3. Etymological Dictionary of the Ukrainian Language: vol. 1 (1982) [*Etymolohichnyi slovnyk ukrainskoi movy*], Naukova Dumka, Kyiv, 631 p.
4. Karpenko, O. Yu. (2010), *Cognitive Onomastics* [*Kohnityvna onomastyka*], Feniks, Odesa, 158 p.
5. Karpenko, O. Yu. (2003), *Ukrainian Mentality: Paleolinguistic Decoding / God / II / God* [*Ukrainska mentalnist: paleolinhvystychne dekoduvannia / Boh / II / Boh*], Volyn – Zhytomyr Regions: Historical and Philological Collection of Regional Issues. Zhytomyr, № 10, pp.162-170.
6. Moisiienko, A. K. (2006), *The Word in the Apperception System of Poetic Text. Decoding of Shevchenko's poetry* [*Slovo v apertseptsiiinii systemi khudozhnoho tekstu. Dekoduvannia Shevchenkovoho virsha*], Stal, Kyiv, 304 p.
7. Panova, L. H. (2003), *The Word God and Its Meaning: From the Hierarchy of Heaven to the Hierarchies of the Earth* [*Slovo Boh y eho znachenye : Ot yerarkhyi nebesnoi – k yerarkhyiam zemnym*], Logical Analysis of the Language: Cosmos and Chaos: Conceptual Fields of Order and Disorder, Indrik, Moscow, pp. 405-414.
8. Pepa, V. (1990). *Resurrection of Dokiia Humenna* [*Voskresinnia Dokii Humennoi*]. The Gift of Eudotheus. Memory Test, Baltimore - Toronto, pp. 3-26.
9. Slavic Antiquities: Ethnolinguistic Dictionary: vol. 1. (1995) [*Slavianskye drevnasty : etnolinhvystycheskyi slovar*], International Relations, Moscow, 584 p.

Т. П. Вильчинская,

*Тернопольский национальный педагогический университет
имени Владимира Гнатюка,
кафедра общего языкознания и славянских языков*

ТЕОНИМ БОГ КАК РЕПРЕЗЕНТАНТ ЯЗЫЧЕСКОГО СЦЕНАРИЯ (НА МАТЕРИАЛЕ ПРОЗОВЫХ ТЕКСТОВ УКРАИНСКОЙ ПИСАТЕЛЬНИЦЫ XX В. ЕВДОКИИ ГУМЕННОЙ)

Статья посвящена анализу функциональных особенностей теонима *бог* в творчестве талантливой украинской писательницы XX в. Евдокии Гуменной – яркой представительницы культурно-эмигрантского пространства. Установлено, что в исследованных текстах языковая объективация названия *бог* обусловлена, как и в этнотрадиции, различными этапами в развитии славянского язычества.

Ключевые слова: теоним, бог, языческий сценарий, языковая объективация, ментальный лексикон, Евдокия Гуменная.

T.P. Vilchynska,

*Volodymyr Hnatiuk Ternopil National Pedagogical University,
Professor of Department of General Linguistics and Slavic Languages*

**THEONYM GOD AS A REPRESENTATIVE OF THE PAGAN SCRIPT
(ON THE MATERIAL OF PROSE TEXTS OF THE UKRAINIAN WRITER
OF THE XX CENTURY DOKIIA HUMENNA)**

The article deals with the topical problem of linguistic objectification of the theonym *god* in the works of the Ukrainian writer of the twentieth century Dokiia Humenna who is a bright representative of the cultural and emigration space, whose name has been kept secret for more than half a century and is only now returning to the reader. The aim of the study was to find out the specifics of its linguization in the Ukrainian artistic language. For the first time, the theonym *god* became the object of linguistic analysis from the standpoint of modern onomastics, which allowed us to establish the peculiarities of its implementation in the individual mental lexicon. The method of contextual-interpretive and descriptive analysis was used as the main in the article. The material was micro-novels from D. Humenna's book "Walk through the alleys of millennia", in which the writer, based on anthropological, ethnographic, linguistic and other information, clarifies the national and cultural nature of the concept of *god*, represented by the appropriate name, primarily pagan script.

It is established that, trying to penetrate into the depths of the people's worldview, D. Humenna attached great importance to the problem of spirituality, in which an important place was occupied by understanding god, revealing the linguistic and cultural nature of his main verbalizer, which led to other linguistic characteristics of relevant theonym (use in the plural form, the presence of generic correlates, attachment to a certain area of life) and allowed to interpret the concept nominated by it as central at different stages of pagan development.

The value of the analysis lies in the disclosure of little-studied linguistic problems associated with the understanding of sacred terminology and the ability to fill certain gaps in the history of Ukrainian literature. As for perspectives, we see them in the further study of religious vocabulary, primarily in individual mental lexicons.

Key words: theonym, god, pagan script, language objectification, mental lexicon, Dokiia Humenna.